

Ευγένεια της αστικής τάξης ή φιλότιμο; (Πρωτοπρ. Θωμάς Βαμβίνης)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : 27 Μαρτίου, 2019

Τό ότι ή ελληνική κοινωνία περνάει στίς μέρες μας μιά βαθιά κρίση είναι ένας κοινός τόπος. Είναι κρίση οικονομική, κοινωνική, ήθική, κρίση αὐτοσυνειδησίας καί πολιτισμοῦ. Γιά πολλούς, ἀπ' ὅ,τι δείχνει ή ἀρθρογραφία τῶν ἐφημερίδων, είναι μιά φάση ἀναζήτησης πολιτιστικοῦ προσανατολισμοῦ. Δέν τό ὁμολογοῦν. Τό δείχνουν ὅμως τά κείμενά τους. Ψάχνουν νά προσανατολισθοῦν πολιτιστικά μέ ὄραση πού περιορίζεται ἀπό ἐπιλεκτική ἀμβλυωπία.

Δέν εἴμαστε ὑπερβολικοί λέγοντας ὅτι ψάχνουν νά προσανατολισθοῦν πολιτιστικά μέ ἐπιλεκτική ἀμβλυωπία. Δέν είναι ἄνθρωποι μέ μικρή εὐφυΐα, οὔτε χωρίς κοινωνικές εὐαισθησίες. Δέν μπορεῖ κανείς νά τούς ἀμφισβητήση τήν εἰλικρίνεια τῆς ἀγωνίας τους. Μπορεῖ ὅμως νά διακρίνη στόν τρόπο τους μιά **ὑπεροψία ἀπέναντι στόν ἐγγώριο πνευματικό πλοῦτο**. Πιθανῶς ἀπό μερικές ἀρνητικές ἐμπειρίες ή ἀπό ἀθεράπευτα ψυχικά τραύματα δείχνουν νά μήν ἀντιλαμβάνονται τήν ποιότητα τοῦ πολιτισμοῦ πού ὑπάρχει στόν περίγυρό τους, τόν αὐτόχθονα πολιτισμό τῶν βιολογικῶν προγόνων τους.

Μέ τόν τρόπο τους ἀποδεικνύουν ὅτι δέν ἀρκεῖ νά γεννηθήκε κανείς ἀπό Ἑλληνες Ὁρθόδοξους γονεῖς γιά νά ἔχη τό φρόνημα τοῦ ἐκχριστιανισμένου ἑλληνισμοῦ, γιά νά είναι Ἑλληνας καί οἰκουμενικός Ρωμηός. Δείχνουν ὅτι ὁ ἐκχριστιανισμένος ἑλληνισμός δέν ὀρίζεται ἀπό τήν βιολογία. Δέν είναι DNA. Είναι εἰλικρινές ἦθος, θεολογικό νόημα ζωῆς, πίστη ἀπλανῆς καί βαθιά σκέψη πού κρατᾶ τά ἡνία τοῦ θυμοῦ καί τῆς ἐπιθυμίας. Γιά νά ζήση κανείς τόν ἐκχριστιανισμένο ἑλληνισμό, δηλαδή τήν Ὁρθόδοξη πίστη τῶν ἁγίων Πατέρων, χρειάζεται νά σκύψη μέ ἀγάπη καί νά γνωρίση τόν θεανθρώπινο πολιτισμό τους (πού είναι ἀπαύγασμα ἀναγεννημένης ζωῆς), ὁ ὁποῖος μᾶς ἔχει παραδοθῆ καταγεγραμμένος σέ χιλιάδες σελίδες, πού ἔχουν γραφῆ σέ μιά διαδρομή πολλῶν αἰώνων ἕως καί σήμερα. Καί πρό παντός νά δῆ τόν πολιτισμό αὐτόν σαρκωμένο σέ μικρές κοινότητες, πού ὑπάρχουν πολλές σέ Ἐνορίες, σέ Μονές, σέ «παρέες πού γράφουν ἱστορία», σέ ὁμάδες ἀνθρώπων πού ἔχουν «ἀνοιχτά καί ἄγρυπνα τά μάτια τῆς ψυχῆς τους» καί ζοῦν τήν ἀρχοντική παράδοση τοῦ Γένους μας· τήν παράδοση τῆς ἀνιδιοτέλειας, τοῦ σεβασμοῦ τῆς συνείδησης τοῦ ἄλλου, τοῦ ἀναστάσιμου καί πράου αὐθορμητισμοῦ. Νά μελετήση τό νόημα τῆς ζωῆς αὐτῶν τῶν ὑπαρκτῶν καί σήμερα κοινοτήτων, τήν ποιότητα τοῦ ἦθους τους, τό ὁποῖο δομήθηκε χωρίς ἐσωτερίκευση ἐξωτερικῶν καταναγκασμῶν, ἀλλά ὡς φυσική αὐθόρμητη κίνηση τῆς ψυχῆς, πού ζῆ μέσα στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι ἀπλά τοῦ

Δήμου, αλλά του Χριστού.

Ἡ ἀγνόηση αὐτῆς τῆς παραδόσεως ἀγριεύει τό ἦθος μας. Ἡ περιθωριοποίηση τῆς Ὀρθόδοξης πίστεως, ἡ ἐξίσωσή της μάλιστα (μέσα στήν ἐκπαίδευση) μέ ἀλλότριες θρησκευτικές παραδόσεις, σβήνει τόν πρᾶο καί ἀναστάσιμο ἀυθορμητισμό ὅσων **πνίγονται στόν συγκρητισμό** καί χάνουν τήν ἀπλότητα καί καθαρότητα τῆς πίστεως τους. Αὐτό τό φρικτό γεγονός, πού μπορεῖ κανεῖς νά τό χαρακτηρίση ὡς ἀποστασία τοῦ καιροῦ μας, ἀφήνεται ἀνεξέταστο, ὡς μή ὑπαρκτό κακό. **Ἡ ἀγριότητα τοῦ ἦθους, ἡ χαρακτηριζόμενη ὡς ἀγένεια, ἡ ὁποία στόν καιρό μας ξεπερνάει τά συνήθη διαχρονικά ὄρια, δέν ἀποδίδεται** (ἀπό γνωστούς Ἑλληνες στοχαστές) **στήν ἀγνόηση τῆς ἀρχοντικῆς ἐλληνορθόδοξης παραδόσεώς μας**, ἀλλά στό ὅτι δέν ἀποκτήσαμε ποτέ στόν τόπο μας ἀστική τάξη!

Στήν ἐφημερίδα Βῆμα (Κυριακή, 24.2.2019) ὁ Ν. Δήμου γράφει: «Γιά μᾶς τούς Ἑλληνες ἡ εὐγένεια ἔχει ἀκόμα παραμείνει μιᾶ “τσιριμόνια”: κάτι ψεύτικο, ἐπίπλαστο καί ξένο. Ἡ ἀπουσία της ἀποτελεῖ τή σαφέστερη ἀπόδειξη πώς δέν ἀποκτήσαμε ποτέ ἀστική τάξη». Καί συνεχίζει παρακάτω: «αὐτή ἡ ἀναθεματισμένη ἀστική τάξη, ἡ ἐλάχιστη, ἡ καθ’ ἡμᾶς λαιδορούμενη, ἔφερε μαζί της ὅλα τά πράγματα πού μᾶς λείπουν: διαφωτισμό, κράτος δικαίου, ἀνθρώπινα δικαιώματα καί ἐλευθερίες, κοινωνία πολιτῶν, διάκριση ἐξουσιῶν...». Μαζί μέ αὐτά (ξέχασε νά πῆ), ὅτι ἔφερε τήν ἀνεκτικότητα ἀπέναντι σ’ αὐτούς πού βρίζουν τά θεῖα καί διακωμωδοῦν τά ἱερά καί τά ὅσια, δηλαδή πού σκληραίνουν μέ τήν ἀνοχή σέ βέβηλες πράξεις τό ἦθος μας. **Πόσο εὐγενής μπορεῖ νά θεωρηθῆ ἕνας, πού στήν εἰκαστική του ἔμπνευση, συνέλαβε τήν ἰδέα νά βεβηλώσῃ τόν Ἑσταυρωμένο;** Συνεχίζει ὁμοῦς ὁ ἀρθρογράφος: «Ἡ εὐγένεια δέν εἶναι ἀπλῶς μιᾶ ἐπίδειξη καλῶν τρόπων. Δείχνει τόν σεβασμό πού ἔχουμε πρὸς τόν συνάνθρωπο. Κι αὐτό εἶναι τό πῶ σοβαρό θεμέλιο τῆς κοινωνίας, πού τό ἔχουμε χάσει ἐντελῶς τά τελευταῖα χρόνια. Ὁ σεβασμός καί ἡ ἐμπιστοσύνη στόν ἄλλον εἶναι τά δύο στηρίγματα τῆς κοινωνίας καί τῆς πολιτικῆς».

Μέ λίγα λόγια, κατά τόν ἀρθρογράφο, φθάσαμε στό σημεῖο νά εἴμαστε ἀγενεῖς, γιατί μᾶς λείπει ἡ ἀστική τάξη. Ποιά εἶναι ὁμοῦς αὐτή ἡ ἀστική τάξη, πού κάνει δῆθεν τούς ἀνθρώπους εὐγενεῖς καί ὅπου ἀπουσιάζει οἱ ἄνθρωποι μένουν ἀνεξέλικτοι καί ἀγενεῖς; Δέν τό ἐξηγεῖ. Εἶναι γνωστό, ὁμοῦς, ὅτι στήν σύγχρονη μορφή της ἡ ἀστική τάξη (ἡ μπουρζουαζία κατά τήν ὀρολογία τῶν σοσιαλιστῶν) γεννήθηκε μέσα ἀπό τήν βιομηχανική ἐπανάσταση τοῦ 18ου αἰῶνα καί ἀνήκουν σ’ αὐτήν ὅσοι ἀσχολοῦνται μέ τήν δευτερογενῆ καί τριτογενῆ παραγωγή. Χαρακτηρίζεται δηλαδή ἀπό οἰκονομικά μεγέθη. Μᾶς λείπει λοιπόν ἡ εὐγένεια πού γεννιέται ἀπό τό χρῆμα, τήν οἰκονομική ἐπιφάνεια! Δέν ἔχουμε ἀστική τάξη γι’ αὐτό, κατά τόν ἀρθρογράφο, κάθε πρωί στό λεωφορεῖο, δηλητηριάζοντας μέ τήν «ἀγένειά» μας (καί ὄχι μέ τά ὑπαρκτά προβλήματα μας) τό περιβάλλον, εἴμαστε «μέ κατεβασμένα μούτρα, πένθιμα». Γι’ αὐτό ἐπίσης οἱ Ἑλληνες, πάλι κατά τόν ἀρθρογράφο, ἔχουμε περί εὐγενείας τίς

άποψεις του περιπερά τῆς γειτονιάς του, ὁ ὁποῖος θεωροῦσε «τσιριμόνιες» τὴν εὐγενική συμπεριφορά καί σ' ὅποιον τὴν εἶχε ὑποπευόταν προβλήματα στόν προσανατολισμό τοῦ φύλου του!

Τό **ρωμαῖικο φιλότιμο**, τό «εὐλαβικό ἀπόσταγμα τῆς καλωσύνης, ἡ λαμπικαρισμένη ἀγάπη τοῦ ταπεινοῦ ἀνθρώπου», σύμφωνα μέ τόν ὄσιο Παῖσιο, πού συνίσταται ἀπό «ὅ,τι γίνεται πέρα ἀπό καθῆκον καί ὑποχρέωση, χωρίς νά ζητηθῆ, ἀπό ἀνιδιοτελεῖ ἀγάπη», φαίνεται ὅτι, ὡς διδαχή καί βίωμα τοῦ λαοῦ, εἶναι ἄγνωστο στόν ἀρθρογράφο. Ἄλλωστε δέν χαρακτηρίζεται ἀπό οἰκονομικά μεγέθη, ὅπως ἡ ἀστική τάξη.

Ὁ Γιώργος Σιακαντάρης εἶναι προσεκτικότερος καί οὐσιαστικότερος στίς παρατηρήσεις του, ἀλλά καί πάλι στραμμένος στά δυτικά πρότυπα. Ἀφοῦ σημειώνει ὅτι τά σημερινά φαινόμενα ἐκφυλισμοῦ δέν ἀφοροῦν μόνο τούς θεσμούς, ἀλλά τὴν κοινωνία καί τόν πολιτισμό. Γράφει: «Ἔχω πολλές φορές καταφύγει στήν ἱστορία τῆς ἀπουσίας τοῦ ἐσωτερικοῦ καταναγκασμοῦ γιά νά ἐρμηνεύσω τό μετέωρο βῆμα τῆς ἐλληνικῆς κοινωνίας μεταξύ Ἀνατολῆς καί Δύσης. Στούς προνεωτερικούς χρόνους, στίς δυτικές κοινωνίες ὁ ἐξωτερικός καταναγκασμός τῆς ἐξουσίας ἦταν στοιχεῖο χαλιναγωγῆς τῶν παθῶν καί τῶν ἄμετρων συμπεριφορῶν. Στόν δυτικό κόσμο, μέσω τῆς ἀλλαγῆς τῶν συνθηκῶν διατροφῆς, τῆς ἀτομικῆς ἐπικοινωνίας καί τῆς μεταβολῆς στή στάση ἔναντι τῶν φυσικῶν ἀναγκῶν στόν δημόσιο χῶρο, αὐτός ὁ ἐξωτερικός καταναγκασμός μετατρέπεται σταδιακά σέ ἐσωτερικό. Αὐτές οἱ ἀλλαγές πρῶτα στήν συμπεριφορά τῶν ἀυλικῶν καί τῆς ἀριστοκρατίας μεταδίδονται μέ ἀργό τρόπο στήν ἀστική καί ἐργατική κοινωνία, κάνουντάς τες περισσότερο ἀνεκτικές καί λιγότερο ἐπιθετικές σέ εἰρηνικές ἐποχές, ἀλλά καί σέ περιόδους πολέμου».

Συνεχίζει ὁ ἀρθρογράφος τὴν ἐξήγησή του: «Ὁ ἀρχιμήδειος ὁμως τόπος στόν ὁποῖο πάτησε ὁ δυτικός κόσμος γιά νά προχωρήσει ἡ ἐσωτερικέυση τοῦ καταναγκασμοῦ δέν ἦταν ἄλλος ἀπό τὴν ἀρχαιοελληνική προτεραιότητα τῆς αἴσθησης τῆς αἰδοῦς. Χωρίς αἰδῶ δέν θά ὑπῆρχε ὁ ἐσωτερικός καταναγκασμός». Στὴν ἐλληνική κοινωνία διαπιστώνει ἔλλειψη αἰδοῦς, πού ἐξηγεῖ πολλά ἀπό αὐτά πού βλέπουμε σήμερα. Καί ἀναφέρει στήν συνέχεια ἀπλές καί πιό σύνθετες περιπτώσεις πού δείχνουν ἀπουσία αἰδοῦς. Γιά παράδειγμα, τὴν ἀκρόαση ὅλη τὴ μέρα μουσικῆς στήν διαπασῶν, τὴν ἀπόθεση πλαστικῶν ποτηριῶν σέ δημόσιους ἢ ἰδιωτικούς χώρους, τό παρκάρισμα σέ σημεία διάβασης ἀτόμων μέ κινητική ἀναπηρία κ.ἄ. Ἕνα τυπικό κοινωνικῆς ἠθικῆς πού εἶναι αὐτονόητο γιά ἕναν συνειδητό Χριστιανό, ὁ ὁποῖος ἐπιθυμεῖ νά ἔχη διαρκῶς εὐγενική ἢ μᾶλλον ἐλεήμονα ψυχὴ, πού εἶναι, σύμφωνα μέ τόν ὄσιο Ἰσαάκ τόν Σύρο «καῦσις καρδίας ὑπὲρ πάσης τῆς κτίσεως, ὑπὲρ ἀνθρώπων, ὀρνέων, ζῶων, δαιμόνων καί ὑπὲρ παντὸς κτίσματος».

Στό χῶρο μας εἶχαμε καί ἔχουμε μιὰ πλούσια παράδοση, ὑψηλοῦ ἠθους, ἀνιδιοτέλειας καί εὐγένειας, ὄχι μόνο στοὺς ἐξωτερικούς τρόπους, ἀλλά

καί στήν καρδιά. Ἡ παράδοση αὐτή εἶναι διδαχή καί καθοδήγηση μέσα στό πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς. Τήν προσλαμβάνει μόνον «ὅστις θέλει» νά ἀκολουθήσῃ τόν Χριστό. Τά βασικά διδάγματα ὅμως αὐτῆς τῆς παράδοσης ἐμπότισαν τήν νομοθεσία τοῦ Ἀνατολικοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους, ἀπ' τό ὁποῖο προερχόμαστε. Εἴχαμε καί ἔχουμε λοιπόν νόμους, δέν εἴχαμε ὅμως μάλλον ἐξουσίες πού ἐφάρμοζαν οἱ ἴδιες καί ἐπέβαλαν στόν λαό τούς δίκαιους νόμους, ὥστε ἀπό τόν καταναγκασμό τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ὁ λαός νά ἀσκηθῇ στήν ἐσωτερίκευση αὐτῶν τῶν νόμων. Ἐκεῖ βρίσκεται ὅποιο πρόβλημα ὑπάρχει.

Ἡ Ἐκκλησία πάντως διαρκῶς προτρέπει νά κρατοῦμε μέσα μας τήν **αἰδῶ**, τόν **ὕγιῃ φόβο**, προσευχόμενοι καθημερινά: *«ἐνθες ἡμῖν τόν τῶν μακαρίων σου ἐντολῶν φόβον»*.

(Πηγή: parembasis.gr)